

Galatia

Anutuheâk Paulo aposolo âigât wanđo meminep.

1 ¹⁻²O galalupne, hân kotje Galatia aregât ambolupne ye âmâ emelâk biwiyeje Yesugâlân katmâ menduguyi aregât kulem esenje ire katyengire togoâp. Nâ Paulo, akto Yesugât kâmot nâ olop manmaen nenje kulem ire katyengienje togoâp. Akto nâje Yesu Kristogât âi aposolo ire âmâ luâk siâje bo katnegep. Yesu Kristo akto Eweje Anutuhe Yesu momojânba goajdo agalep yâkje nâ âi ire ninjat. Aregâlâk lâuwâje maktere nângâjet. Luâk siâje makniido âi ire bo meman. Bo. Anutu akto Yesu yâkje tân nugumbela yâk yetgât hoj bawa manman. Aregât den ire makyengiwerâm aktâ. ³Ewenenje Anutu akto Humonenje Yesu Kristo yâkje han kalem akmâ damunyenje akbela han kalem akto lumbe yengâlân hâtikom yendo biwiyeje sândugewiâp. ⁴Akto Anutu Ewenenjande han nângâ nângâjaet bunje makto Yesu je lauqe lokom nengât akmâ hâu nenje mem moep. Ewejaet lauqe lokom gembô kombiâ mondo dosanenje bo agep. Akto Yesu je nengât hin magep, “Nângât kâmot hâmbâi miawakbai are gasalupyejande bâleje akyengiwâi dâm Ewejaet lau lokom menekjet.” dâm kindo mem kombiâ moep aregât wan me wan bâlejande hilip nenguwiapgât dop bo tatâp. ⁵Aregât nenje sop ârândânjâk kotje mem agatmâ manmâ âgâwaen. A bundâk.

Den pat âlepje konogâk tatâp.

⁶Galalupne, yengât den pat nângâm biwine bâliâp aregât den metje makyengire nângâjet. Anutuhe yengât okotje nângâm makyengimbo biwiyeje Yesugâlân kali are dowâk hâkâi akmâ biwiyeje siâgâlân katberâm aktâi me? Hain akberâmbiâ nângâre biwine dondâ bâliâp. ⁷Ye gain gain akmâ biwiyeje siâgâlân katberâm aktâi? Yesugât den pat âlepje are konok yendâp aregât siâgâlân biwiyeje katbai aregât dâp bo tatâp. Gârâmâ siâje Yesugât den pat gulip agâk dâm akto luâk biwiyeje Yesugâlân kali areyengât biwiyeje gulip agâk dâm den pat aنجâ makyengimbo are bo nângâwei. ⁸Akto aregât hin dân. Nengâlân gâtje

siâje nengât den hainâk bo lokom âmâ den irakje makyenjifiap aregât Anutuje hilipkoâk dâwe. Akto Anutugât hoj bawa dâp pânjân manmai koteje ajele areyenjgâlân gâtje siâje me luâk siâje me nengâlânba luâk siâje den emelâk nângâyi hainâk bo mem âmâ den irakje makyenjimbo âmâ aregât hin dâman. Anutuje hilipkombo hemem kâlâwân geâk dâman. ⁹Den ulikjân magion areâk gaetje ire maktân. Niijande pat âlep den hekatyenjieg a hilipkom aŋgâ siâ makyenjifiap yâk hememgât pat akbiap. ¹⁰Galama, nâmâ luâkjeak nekjjet hain dâman me Anutuje nekto huraguâk dâm akman mon? Akto nâje luâkje kotne mem agatjet dâman dâine Yesugât den pat âlepje makyenjiman aregât âi emelâk hepunbom.

Paulo ikiŋaet akmâ miep aregât pat.

¹¹O galalupne, nunaet pat are makyengire nângâjet. Ulikjân den pat âlepje makyengire nângâyi are âmâ luâk siâje ikiŋaet nângâ nânjgâlân bo maknijdo makyenjîan. Bo kârikje. ¹²Amâ luâk siâje siâ bo makmâ hekatniijep. Yesu Kristoje ikiŋak miawakto ektere ainâk den pat âlepje aregât keiŋe maknijep. ¹³⁻¹⁴Akto nângât pat ulikjân agân are emelâk nângâyi. Amâ hin agân. Nâje Anutugât kotje mem agatbe dâm Yuda nengât agak meme watmâ agân. Hain akmâ Yuda luâk hutyenjânba luâk kâmjue hârok nâje bâgilupnenje yengât agak meme are hârok memberâm kârikje dondâ akmâ ewangiyegân. Aregât luâk âmbâle biwiyeje Yesugâlân kali bikje mem hilipyenjguân. Akto Anutugât kâmot Yesu je damunyeje akmap are hârok bo akjet dâm âi humo meân. ¹⁵Dâ nâmâ ulikjân memenande boâk menektoân Anutuje, “Gâ nângât dâtâje.” dâm makmâ hârenijep arekje ikiŋak okot âlepât nâ humo aktere ain hanne mem purigep. ¹⁶Hain akmâ ikiŋaet nanje Yesu are hekatniijmâ hin dâm maknijep, “Gâ nângât nanne iregât den pat âlepje are Yuda luâk âmbâle bo are makyenjifiati.” dâep. Hain dâmbo aregât sop ain âmâ nâje luâk bikje bo aiyenjguân. ¹⁷Akto Yesugât aposoloje soŋ Yerusalem kipian mali are bo aiyenjguân. Anutuje âi keiŋe hekatniijmâ aposologât âi niŋep aregât yânâk Arabia hânâr arim tatmâ benje arewa purik katmâ Damasko kipian ari malân.

¹⁸Ain manmâ hombaŋ âlâwu bo akto âmâ Petoro ekberâm Yerusalem kipian arim Petoro olop tatmâ den dât maganji goaŋgi akmâ tatetje hilâm 15 bo agep. ¹⁹Sop ain Petoro akto Humo nennaet emiŋe Yakobo areâk yelegân. ²⁰Amâ nâmâ bunjeâk makman aregât Anutuje nângâmap. ²¹Akto aregât siâkâ makbe. Nâ Petoro hepunmâ ainâk hân kotje Siria akto hân kotje Kilikia ain arim malân. ²²Akto Yesugât kâmot Yudaiagen manmai yâkje bo nângâniŋmini. ²³Yâkje nângât den pat hin amâ nângâyi, “Nengum watnenekmâ den bunje gâlikoâkgât magepje hinje Yesugât keiŋe makyenjim manmap.” ²⁴Hain nângâm Anutugât kotje mem agali.

Pauloje Yerusalem âgâmbo Aposolo bikje olop biwi konok agi.

2 ¹Akto arewa nā hân siân siân arim mandere hombaŋje 14 bo akto ainâk Anutuje miawaknijmâ hin maknijep, “Yerusalem kipian ariwen.” dâmbo Banaba akto Tito olop Yerusalem kipian ariyion. ²Ain arienje humomoâk mendugumbiâ yân manbomgât Yuda luâk âmbâle bo manmai are makyenjiman are bundâk me bo dâm makyenjire nângâmbiâ bunje agep. ³Nângâmbiâ bunje akto Yuda luâk bo are hâkyeje gâimbiâ Anutuje yekto ârândâj akbiap aregât keiŋe bo makniji. Akto galane Tito yâk âmâ Girik hânâñ gâtrje aregât hâkye gâigât bo magari. ⁴Akto sop ainâk luâk bikje bâleje aknengiwerâm Yerusalem kipian yoŋâk âgâm nengâlân yaiwâk penânenengiyi arekje, “Yesu Kristogât kâmotnje Mosegât den lokoенje Anutuje nenekmâ luâk âlepje dâwiap dâm hain bo makmai are makyenjienje Mosegât den lokom biwiyeje aregâlâk nângâjet.” dâm penânenengim umatje kaknenjân katberâm agi. ⁵Luâk bâleje arekje hain dâm hâwât nenekbiâ nenâmâ bo dâm Yuda luâk bo are den pat âlepje nângâmbiâ biwiyeje owâiâk dâm luâk bâleje yeŋgât den are bo nângâyon. ⁶Akto Yesugât kâmot arekje Yakobo, Petoro akto Yohane yâkje nengât humomolupnenje dâm yeŋgonli yâk Anutuje biwiyejân ekmap arekje nângât den bo koyi. Akto humomolupnenje dâm yekmai are yektere humo bo akmap. ⁷⁻⁸Hain akmâ Anutuje den pat âlepje Yuda luâk bo are makyenjiwen dâm maknijep aregât pat makyenjire nângâm, “Woe, Anutuje Petoro Yuda luâk âmbâle are den pat âlepje makyenjiwen dâm magajmâ tângomap yâkje hainâk Paulo Yuda luâk âmbâle bo manmai are makyenjiwen dâm aregât tângomap.” dâm nângâmbiâ bunje akto den bikje siâ bo dewatiyi. ⁹Akto Kembuŋe âi niŋep are Yakobo Petoro akto Yohane yâkje Yesugât kâmot yâk yeŋgât tân malije nângâm kotgâm nâ akto Banaba gala menelekmâ bâtnetje koyi. Akto net Anutu bonângajmai yâk yeŋgâlân âi mendetje yâk yeŋak Yuda luâk tiripdâ yâk yeŋgâlân arim makne dâm magi. ¹⁰“Akto den konogâk tatâp are nângâet. Yuda luâk âmbâle umburuk aregât bo nelâm yetkiwiap.” dâm maknetkimbiâ Yuda luâk âmbâle umburuk mali areyengât okot âlep akyenjimaet aregât âlepje dâyiot.

Petoroje âi mem hilipkoep a Pauloje nângâmbo bo huraguep.

¹¹Akto hilâm siân Petoroje Antiokia kipian togom manmâ âmâ agak meme bâleje akmâ hilipkombo den meteje magajmâ. Amâ hin.

¹²Ulikjân Yuda luâk âmbâle bo manmai are penâyerengimbo olop mali. Ainba Yakobogât galalupjande âkâ hainâk Antiokia kipian togombiâ Petoro hâk gâi anginet dâmai are yeŋgât hamep akmâ Yuda luâk âmbâle bo manmai are hepunyekmâ Yakobogât galalupje are penâyerengiep.

¹³Petoroje hain akto aregât Yuda luâk âmbâle biknjande hainâk akmâ Yuda luâk âmbâle bo manmai are hepunyegi. Akto sop ain Banabaje galalupjande Yuda luâk âmbâle penâyejgiyi are yekmâ hainâk Yuda luâk âmbâle bo manmai are hepunyegep. ¹⁴Akto pat âlep dengât dâp ârândâj bo tâlimbiâ yekmâ luâk bikje yâk yejgât dewunyejân Petoro hin magajân, “Gâ Yuda luâk nenjaet agak memeân bo akminen. Anutu bo nângajmai yâk yejgât agak memeân akmenâ ârândâj agep. Dâ hinje Yuda gâtje bo are Yuda nengât agak memeân akjetgât makmenâ âmâ bo ârândâj aktâp. ¹⁵Nen Yuda hânân gâtje nenje âmâ ulikjân Mosegât den kârikje lokoенje Anutuje luâk âlepje dâm nengolâk aregât Yuda luâk bo are yekmâ luâk bâleje dâm yejgonminion. ¹⁶Gârâmâ hinje nângâ nângâ irakje mem âmâ nen den kârikje lokoенje Anutuje nenekmâ luâk âlepje dâm nengonbiap aregât dâp bo tatâp. Bo. Yesu Kristo nângajdenje amâ dosa bâlâkgât pat miawaknengiwiap, a nângâmaen. Aregât nen biwinenje Yesu Kristogâlân katenje Anutuje nenekmâ, “Nannande dumyejân kinlep aregât dosayeje bo agep.” dâep.”

**Yesu je moepgât Paulokâ hainâk manmanje
hepunmâ momogât dâp agep.**

¹⁷Dâ Kristogâlân dewatim mandenje Anutuje nenekto huraguâkgât mannegât bâleje nenje miawakmap. Aregât gain gain dâwaen? Are Kristoje hâwât nenecko bâleje akmaen mon? Bo. Hain bo tatâp. ¹⁸Wan me wan bâlejerâm hâkâj akmâ hepulân are gaetje lâuwâje mem gangerâm manbian amâ bundâk nâ den koko luâk akbian. ¹⁹Dâ den kârikje Moseje kulemgoep arekje nugumbo mondere den kârikjande lâuwâje bo damunne agep. Are Anutu manaŋberâm agân. ²⁰Hain akmâ Anutuje nanje hungunando gem nângât dumnân kinmâ moep aregât nâ momogât dop agân a nunaet akmâ bo. Kristoje biwinân manmap hâk olop manman. Hain akmâ Anutugât nanje nângajmâ yâkgâlâk manman. Yâkje âmâ han kalem akniŋmâ manmanje nângât akmâ hepunmâ moepgât. ²¹Aregât hin nângân. Den kârikje lokoенje luâk âlepje dâm nengonbiapgât dop tatâp dâine Yesu Kristo moep aregât den are yâne akbop are nângân. Akto Anutuje nanje damun nenje akbiap dâm hungunanje pat are nângâm hilipkowom.

Biwinenje Anutugâlân katenje Anutuje nenekto huragumap.

3 ¹O galalupne, Galatia hânân gâtje ye ulikjân Yesu Kristo moep aregât pat makyenjire nângâm meteyiân ainâk den pat are dowâk nângâmbiâ biwiенjân gem kârikje agep. Dâ hinje âmâ niijande biwiyeje mem gulip milip mângiyegep? ²Aregât hin aiyenjuwe. Yeje den kârikje lokombiâ Anutuje ikiŋaet Heakje yengiep me den pat âlepje makyenjire dowâk biwiyeje Yesugâlân katbiâ ainâk Anutuje

ikiŋjaet Heakŋe yeŋgiep mon? ³Aregât wangât yeŋe kârikŋeyeŋe watmâ aregâlân biwiyeŋe katâi? Dâ Anutugât Heakŋe yâkgât kârikŋjande ulikŋjân tânyeŋgumbo mali aregât hinje manman tâmbâŋaet dâwân ariwai me? ⁴Wan me wan humo are yân hanâk miawakyenŋiep mon? Bo. ⁵Are lâuwâŋe makbe. Luâk âmbâleŋe den kârikŋe lokombiâ Anutuŋe ikiŋjaet Heakŋe huŋgunajdo meme akyeŋgimbo kulem siâ siâ akmai me bo? Bo. Nenje biwinenŋe Yesugâlân katenŋe Anutuŋe ikiŋjaet Heakŋe âlepŋe huŋgun aŋdo kârikŋe nengimbo kulem siâ siâ memaen.

Abraham Anutu nâŋgaŋdo kârikŋe agep.

⁶Abrahamŋe Anutuŋe den bunŋe maktâp dâm kambiamŋe âlepŋe aktô biwiŋe Humogâlân kato âmâ Anutuŋe dosage bo aktâp dâm konlep. ⁷Aregât hainâk nen âkâ biwinenŋe Anutugâlân katenŋe Anutuŋe nenekmâ Abrahamgât kâmot dâm nengonbiap. ⁸Aktô aregât siâkâ makbe. Anutugât denŋjande siân Yuda luâk âmbâle bo manmai areyeŋgâlân gâṭje bikŋjande biwiyeŋe nannaelân katbiâ dosayeŋe bo tatyenŋiâp dâwian dâm aregât Abraham hin magaŋep, “Siân gâŋgât kâmolân gâṭje konok miawakbiap sop ain âmâ luâk âmbâle hân biken biken manbai are hârok tân yeŋgumbo heroŋe akbai.” ⁹Aregât nen hin nâŋgâmaen, “Biwinenŋe Anutugâlân katmaen nenne âmâ Abrahamŋe Anutu lau lokoŋminep yâkgât kâmolân mandenŋe Anutuŋe tân nenguŋbiap.” hain nâŋgâmaen.

Yesu nengât akmâ sait den bâleŋe kakŋjân âgâep.

¹⁰Aktô Moseŋe kulemgoep bikŋe hin tatâp, “Luâk âmbâle den kârikŋe hârok bo lokowai yâk Anutuŋe kuk akyeŋgimbo bâliwai.” hain tatâp. Aregât den kârikŋjaet aîŋjande tânyeŋgumbo manbai yâk âmâ sait membai. ¹¹Aktô luâk âmbâle bikŋe biwiyeŋe Anutugâlân katbiâ tânyeŋgumbo manman âlepŋjân manbai a nâŋgâmaen aregât den kârikŋe kâlegeng manmâ Anutugâlân dosa bâlâk akbaengât bo tatâp. ¹²Den kârikŋe denâŋ amâ biwi kat katgât keiŋe bo. Amâ hin magep, “Luâk âmbâle bikŋe den kârikŋe lokowai yâk âmâ manman âlepŋjân manbai.” ¹³Anutugât denŋjande hin dâep, “Luâk siâ lâwin parâŋjân hokatbiâ kinbiap are Anutuŋe sait bâleŋe kakŋjân katbiap.” Aregât Kristo nengât hain are akmâ sait bâleŋe miep. Mem âmâ den kârikŋjaet sait are mem nengâlân togowopgât gulip koep. ¹⁴Hain akmâ Anutuŋe Abrahamgât makmâ hâriepl are Yuda luâk bo manmai yâk yeŋgâlân ariwiapgât moep. Aktô nen Yesu nâŋgaŋdenŋe Anutuŋe ikiŋe wâtgât meme Heak are makmâ hâriepl are nengâlân togowiapgât moep.

Den kârikŋjande amâ bât samulânba bo hâkokonenekbiap.

¹⁵Galalupne, nengât agak meme âmâ hin. Luâk siâŋe den makmâ kalep aregât siâŋe den are dewatim katbiap me bikŋe hârewiapgât dop bo tatâp.

Borondâ. ¹⁶Akto Anutuje bât samut are Abraham akto hakuje siâgât magep. Akto Anutugât den kulemje amâ kâlelupje biwirâ yâk yejgât bo magep. Konokgât magep amâ Kristo are. ¹⁷Akto Anutuje den makmâ kalewânbak hombaj 430 bo akto ainâk Anutuje den kârikje makto Moseje kulemgoep. Den kârikje arekje Anutuje Abraham maganjo den makmâ kalep are mem ge katbiapgât dop bo tatâp. ¹⁸Aregât lâuwânjé makbe. Anutuje, “Gâ den kârikje lokowiat âmâ gâ akto gângât kâmolân gâtje siâ wan me wan yetkiwian.” dâep dâine benje Anutuje den lumbe are bo makmâ katbop. Gârâmâ Anutuje Abraham yân âi bo miepgât den lumbe makmâ hâriepl.

Anutugât den kârikjande dosanenje tektekjân kalep.

¹⁹Wei, Mosegât den kârikjande amâ wangât dâmap? Hingât. Anutuje luâk âmbâle nengât agak memenenje bâleje miawagâkgât den kârikje kalep. Gârâmâ den are tattmâ âggâwiapgât dop bo tatâp. Abrahamgât kâlegen den pat Amboje miawakto hulaç akmâ ariâkgât makmâ kalep. Akto den kârikje are amâ ajeleo lauqe makmakgât miawagep. Akto yân bo. Luâk mendugunenekmapje bâtjân mem katnenegep. ²⁰Dâ mendugunenekmap luâk yâk amâ luâk konokgât bo akmâ manmap. Biwirâ nengât akmâ manmap. Dâ Anutu amâ konok. ²¹Akto den kârikje arekje Anutugât pat âlep den mem ge katmâ hâlânjmâ angâ miawakbiap mon? Hain bo. Den kârikje arekje luâk biwi golâ mânjinenekmap dâine âmâ bundâk den kârikje lokoenje dosa bâlâk agak meme are miawaknengiwop. ²²Gârâmâ Anutugât dennejande luâk hârokje bâlejaet tâgân dâgâm gisap konenekmap. Amâ hingât. Anutuje Yesu Kristogât akmâ luâk âmbâle bikje Yesu nângajmai aregât makmâ hâriepl den are bunje agâkgât. Amâ nen Yesu nângajmaengât. ²³Dâ Yesu bo nângajmâ kepilâyionâmâ nen Yuda luâk are den kârikjande hikoneneko tâgân yem mandenje Yesu nângajmâ manbaengât patjande miawakmâ tek tegiep. ²⁴Akto aregât den kârikjande damunnenje akmâ Kristogâlân katnenegep. Arekje Yesu nângajmâ dosa bâlâk manbaengât hain aknengiep. ²⁵Dâ nen biwi kat katgât dâp miawakto are tâlienje miwindik nenekeplâk tâk togep. ²⁶Amâ ye hârok Yesu Kristo nângajmaigât hârok Anutugât nan baratlupje agi mandâi. ²⁷Akto tu puliyegiân âmâ Kristogâlân dewatiyi. Ye hârokje Kristo luguakmâ lugumbiâ giеп. ²⁸Aregât Yuda luâk âmbâle me Yuda luâk âmbâle bo me luâk kotdâ, me luâk yânje, me luâk me âmbâle ye hârok Yesu Kristogât akmâ kâmot konok manbiâ Anutuje yekmâ âmâ dop konok dâm yejgonlep. ²⁹Anutuje hain dâm yejgondo Kristogât kâmot agigât Anutuje Abrahamgât den lumbe makmâ kalep den bunje yejgâlân miawaktâp.

Anutugât nan baratlupje agion.

4 ¹Nengât agak meme âmâ hin tatâp. Nan baratlupnenje nen mombaenân nengât wan me wan are membai. Gârâmâ

nananyejânbak yân manmai. ²Akto nenje hoj bawalupnenje hin makyengimaen, “Nan baratlupnenje damun yeje akbei.” dâmaen. Hain makyengim nan baratlupnenje irawot humomo akbiâ ainâk bâin dâenje wan me wan are memai. ³Nengât dop hainâk tatâp. Tâmbâje haddenjande gurukje manmâ hângât wan me wan yânje hoj malaion. ⁴Ye akto nen hain aktenje Anutuje bâin dâmâ Nanje hungun ajdo âmbâle siâgât tepijân miawakto mendo Yudagât den kârikje aregât amukjân malep. ⁵Manmâ luâk âmbâle den kârikjande damunyeje akmap are Anutugât kâmolân dewatiwai nengât dosa mem den kârikje damunyeje akmap a bo agâk dâm dumnenjân kilep. ⁶Anutugât Nanjande hain agep aregât ye âmâ Anutugât nan baratlupje agi. Aregât Anutuje Nanjaet Heakje nengât hungun ajdo gem meme aknengimbo ainâk, “Ewenenje Ewenenje.” dâenje kambiamnenje owâiep. ⁷Aregât gâ hoj luâk bo manmat. Gâmâ Anutugât nanje manmat. Hain akmâ nanje manmâ Anutu biwi âlepjaet akmâ bât samut aregât amboje gai manmat.

Kotje siâ bâleje hamiajion are lâuwâje bo membaen.

⁸Akto ye ulikjân Anutu bo nângâmini sop ain hângei den nângâm siâ siâ yânje areyengât hoj bawa akmini. ⁹Akto beirâ Anutuje yekmâ nângâyengimbo âmâ ye gai hainâk yâk nângani. Hain akmâ âmâ wangât hinje wan me wan bunje are hepunmâ âmâ wan me wan bunje bo akto kârikje bo are mete katmâ hoj manajmai? ¹⁰Hain akmâ hombaj keiже keiже aregât nângâmbiâ bunje akto tatmai amâ bo ârândâj akmap. ¹¹Yeje hain agi aregât nâje âi yengât meân are bâliwiapgât dop miawakto kambiamne bâliâp.

Galatia gâtjande Paulo hâkâje dâm hamiaji.

¹²Galalupne, nâ utilityengim makbe. Nâje yengât akmâ wan akman aregât nângât dop hainâk akbei. Ye ire manmâ gam wan me wan bâleje siâ bo niiji. ¹³Akto nâje kundat agân aregât den pat âlepje pup pup makyengiân are emelâk nângâyi. ¹⁴Akto sop ain kundat nugumbo yeje tân nugum âi humo mem nângât hâkâj bo agi. Akto ye ajeleo me Yesu Kristo hoj bawa akyengimai dop hainâk hoj bawa akniiji aregât wangât hinje hepun negi? ¹⁵Yei, sop ain makmâ egâliaj agi are wangât bo aktâp? Ye dewunyeje koanje kâwutmâ nâ niijbaigât dâp tato dâine nijbâi. Are bunje nângâm hejgemgom maktân. ¹⁶Akto nâje yengât okotne nângâm aregât den bunje makyengiân, aregât wangât gasa akniijdâi? ¹⁷Luâk biknjande yengât ukenje akmai, amâ bunje bo akyengimai. Akto yâk ukenje akyengijetgât ye yânjângen katyekmai. ¹⁸Akto luâk are bunje tân yenguwerâm akmâ togoyi dâine nâje tân yenguwiangât dop bo tato heroje dondâ akbom. Gârâmâ nâ ye olop bo talân. Akto luâk are

hilip yenguwerâm togoyi. ¹⁹Nan baratlupne, nâ yeŋgât akmâ metjande nigimbo hâk hilâlâm nânjân areâk totokom nânjân. Aregât Kristogât towat yeŋgâlân miawakmâ pagaleâk hâk hilâlâm are nânjâm manbian. ²⁰Nâ yeŋgât hanokoak dondâ akmangât yeŋgâlân dowâk togom den makmâ purik gurik akmâ makyenjiverâm aknijjdâp.

Sara akto Haga yâk yetgât den ginje.

²¹Galalupne, den kârikje lokowerâm aktâi aregât makyenjire nânjânjet. Moseje den kârikje kulemgoep are hin tatâp. ²²Are amâ Anutugât dennjande hin dâep, “Abrahamgât nanañ lâuwâ miawagiat. Siâ hoj manman âmbâle Haga arekje miep. Dâ siâ Isaka âmâ âmbenje bunje Sara arekje miep. ²³Akto hoj manman âmbâle Haga arekje miep are âmâ yânjângen miawagep. Dâ âmbenje bunje Saraje miep Isaka âmâ Anutu makmâ hâriepgât dopnâni miawagep. ²⁴Akto den aregât bikje hin tatâp, Âmbâle lâuwâ amâ Anutuje den dewatiakbiandatgât agak meme lâuwâ aregât dopje agiat. Siâ âmâ Sinai gimbâje agakje yâkgât kâmotje amâ hoj manman agi. Aregât dopje amâ Hagaaje agep. ²⁵Haga are Sinai gimbâje Arabia hânâni tatâp aregât dop. Dâ Yerusalem kipia are Sinai gimbâje olop dopyetje konok aktat. Yâkgât kâmotje hoj manmanâk gai akmai. ²⁶Dâ Yerusalem kipia egon himbimân tatâp arekje amâ Sara âmbenje bunje yâkgât dop kipia arekje âmâ memenenje bunje aktâp. ²⁷Anutugât dennjande hin dâep,

“Âmbâle gupinje nanañ bo memat gâ biwi kau nânjâwen. Akto nanañ bo mematgât heroje maroje akben. Nanañlupgande amâ âmbâle luâkdâ yâkgât nanañlupje ewangiwai.” dâep.

²⁸Den are bunje akto nen Anutuje Abrahamgât nanje Isaka yâkgât den makmâ kalep are nengâlân miawagep.

²⁹Dâ ulikjân nanañ yânjande nanañ bunje Anutugât Wâtgât meme arekje tângombo miawagep are gasa aganjep. Dop hainâk hinje aknengimai. ³⁰Aregât Anutugât denjande gain gain maktâp? Hin. Hoj manman âmbâle yâk nanje olop watyelekmenâ ariet. Hoj manman âmbâlegât nanjande âmbâle bunjaet nanje olop bât samut bo membiâp. ³¹Aregât galalupne, nen hoj manman âmbâlegât nanlupje bo. Nen âmâ âmbâle bunje yâkgât nanlupje dop agion manden.

Yesuñe emelâk tâgânba olojnenenegep.

5 ¹Galama, tâk bâlâk mannegât Kristoje hulañ nenegep, aregât bikjande tâgân katyekberâm akbiâ âmâ hâkâj akbei. ²Nâ Pauloje makyenjire nânjânjet. Ye hâkgât tirip membiâ âmâ Kristoje yeŋgâlân wan me wan yânje hainare akbop. ³Gaetje totokom makyenjige. Siâ hâkjân tirip membiapje den kârikje hârok lokombo ârândâj akbiap. ⁴Den kârikje lokom dosa bâlâk manberâm akbiâ âmâ ye Kristo olop

dewatiyi are toktâp. Akto han kalem yeñgâlân bunje bo akbop. ⁵⁻⁶Akto nenje biwinenje Yesu Kristogâlân kalion nen hâknenje gâi aنجiyion akto bo gâi aنجiyi nen âmâ kâmot konok akmâ biwinenje Yesugâlân hokboâk hokboâk katmâ hoj bawa aga旇mâ okot âlep aga旇maen. Aregât akto Anutugât Heaknjande tân nengumbo Yesuje âi miep aregât hâuqe âlepje membaen aregâlâk nângâm miawagâk dâm kondenje kambiamnenje sândugem âlepje akmap.

Luâk den hanâk makmai are yeñgât den bo nângâniâm.

⁷⁻⁸Galalupne, ye ulikjân den pat âlepje nângâm Yesu hoj bawa aga旇biâ yektere ârândâj aqep. Gârâmâ hinje Yuda luâk amon siâje Humonenjande ye olojyekmâ manman âlepjaet dâwân katyegep arekje bo huŋgunyengiep arekje yeñgâlân togombiâ âmâ denyeje dowâk nângâyi aregât pat nângâre bo ârândâj aqep. ⁹Amâ hin. Bau wije bâlensiâ solân gembo hârok bâlimap. ¹⁰Akto nâ biwine Humogâlân katmâ manman aregât hin nângân. Ye hinâk nângâwai. Luâk bâleqe akyeñgimap are âgâ âgâqe me geqeje bikje Anutuje hâuqe wanjo umatje membiap.

¹¹Galalupne, nâ tiripdâ akjetgât luâk makyenjiman dâine wangât dâtje metje siâ aknijbâi? Hain akman dâine lâwin parâjaet nângâm bâli bâli are olop bo akbop. ¹²Yuda luâk arekje hâkyeje gâianjim hilip agum gâi aنجinjetgât nângân.

Yesuje hulan negegepgât uŋak amâ kotje siâ hanâk bo akbaen.

¹³⁻¹⁴Galalupne, yeje wan me wangât hoj bawa akmini ainba Anutuje olojyekto âlepjân manmai aregât hâkgât siâ siâ aregât bo ukenje akmâ watbei. Aregât den kârikjaet keiñjande hin dâp. Ye yeje aga旇gimai hainâk luâk siâ aga旇bei. Hain maktâp aregât den are lokom yeje hoj bawa agangim okot âlep aga旇gim âmâ den kârikje hârok lokowi. ¹⁵Ye âmâ dâtyeñjande igiakmâ agu agu dondâ akmâ bo akbâigât sami den makyenjîan.

Heakgât den akto manman tâmbâjaet den.

¹⁶⁻¹⁷Galalupne, hâkyeñjande olojyekto aregâlâk nângâm watbiâ âmâ hâkyeñjande Anutugât Heakje are mem ge katberâm akto ye wan me wan âlepje memberâm akbai aregât dop bo akbiâp. Aregât hâkyejaet bo nângâmbiâ agato Anutugât Heaknjande wan me wangât makyenjimbo aregâlâk nângâmbiâ âmâ agak meme bâlejande kambiamyeñjân heyenjimbo are bo nângâm âlepjânâk manbai. ¹⁸Anutugât Heakje olojyekmâ mem owâiñje akyeñgimbo amâ den kârikje arekje luâk kembu bo akyeñgiwiap.

¹⁹Galalupne, hâkgât agak meme amâ miapñân tatmap. Amâ hin. Âmbâle mem hepun hepun akto nângâ nângâ bâleqe, ukenjaet kotje

siâ siâ, akto bâlejaet kotje siâ siâ, ²⁰ akto tukup kotje mem agatmai akto kâmbokje kârikje me sait memai akto galagât hogo hogo, akto galayengât wan me wangât nânjâmbiâ âgâmap akto kuk henjân aganjangimai akto yejaelâk nânjâmbiâ âgâmap, ²¹ ewangiak gowangiak kakljân manmai, tu kârikje nem gulip akmâ akto sot sojgo kâmdâk nene akmâ bâleje siâ siâ hârok akmai. Akmâ ire gaetje makyenjigiwe. Agak meme are luâk âmbâle hârokje hain akmai amâ Anutuje bo damunyeje akto Yesugât kâmolân bo dewatiwai. ²² Dâ luâk âmbâle bikje Anutugât Heakjande meme akyenjimbo hin akmai. Anutu akto luâk bikje yenjât okotyeje akmai, akto Anutuje damun nenje akmap dâm aregât heroe dondâ akbiâ biwiyeje sândugemap, akto umatje me gasa me wan me wan akberâmbiâ umatje miawakyenjimbo âmâ biwiyeje kârikje tatyenjimbo yaiwâk yaiyenjum manmâ âgâwai. Akto agak meme âlepjeâk akmâ manmai. Akto wan me wan makmâ katmai aregâlâk nânjâmbiâ watmâ manbai. ²³ Akto yejaet nânjâmbiâ gembo galalupyeyeje yenjât nânjâmbiâ âgâmbo tân yenjum manbai. Akto biwiyejande wan me wangât egâliajdo ainâk mem ge katmâ manbai. Luâk âmbâle hain akmai arekje den kârikjande mem ge katyekbiapgât dâp bo tatâp. ²⁴ Akto Kristogât pat manmai amâ agak meme tâmbâneyeje egâliaj akto bâlejaet egâliaj are lâwin parâjân kombiâ bo agep.

²⁵ Anutugât Heakjande meme aknengimap âmâ benje aregât dowâk biwinenje yâkgâlân katmâ lauqe lokowaen. ²⁶ Akto galayengât siâ siâ are ekmâ egâliajmâ kotje gulip bo mem agatbaen. Akto hâknenje bo mem agatbaen akto galagât bo mem ge kalaŋgiwaen.

Gala siâje umatje lokombo tângowaen.

6 ¹ Galalupne, luâk siâje yeugem dosa peniando ye wât meme akmai je biwi sânduk akmâ hainare makmâ miwindik yekbei. Akto gâ gugak bâleje akbom dâm yeugewâtgât damunge akben. ² Wan me wan yenjim mem umatje mâŋgi yekmap are aŋgi goangi akmâ tân agu aguân membei. Hain akmâ Kristogât den kârikje âlepje lokowai. ³ Luâk siâ wan me wan bo akmâ ikiŋaet nânjâmbiâ âgâwiap hain arekje ikiŋaet hanje mem agatâp dâwaen. ⁴ Aregât siâ ikiŋe agak memeje ekmâ nânjâmbiâp. Akto egâliaj den are ikiŋaet akmâ mem miawakbiâp. Luâk aŋgâ siâgât akmâ bo. ⁵ Âigât umatje kâmot kat katje are ambojân ambojân lokowaen. ⁶ Akto yenjât humomolupyeyande Anutugât keiŋe makyenjowi are wan me wan bo tatyenjimbo âmâ dowâk tânyenjum wan me wan bo tatyenjowi are yenjigiwei.

Agak memenenjaet hâuqe manmâ peniaŋbaen.

⁷ Yenje guwuŋ aŋgiwâigât ire nânjâwei. Anutuje siâ siâ hârok ekmâ nânjâmap aregât luâk âmbâleje wan me wan akbiâ âmâ yâk hainâk

akyengimap. ⁸Dâ luâk âmbâleje hâkyejeâk mem agatbiâ âmâ siân Anutuje hâkyeje kondo hambuwiap. Dâ luâk âmbâleje Anutugât Heakje aregâlak nângâenje âmâ tân nengumbo ain manman âlepjân manbaen. ⁹Galalupne aregâlâk nângâm âi âlepjeâk mem luâk âmbâle tân yengum umatje miawak nengiwiap me hâkneneje yeukje miawak nengiwiap are hanâk âiâk mem âgâwaen. Nen hain aktenje irawot Anutuje hâuqe nengiwiap. ¹⁰Are nângâm âmâ sop nenje tatoân hin akbaen. Luâk âmbâle yânje umatjân manbai are tânyeنجuwaen. Akto Yesugât kâmot umatjân manbiâ are âkâ hainâk hâk hilâlâm kakjân tânyeنجuwaen.

Pauloqe Yesu lâwinân kombiâ moep aregât den makmâ heroje agep.

¹¹Galatia hânân gâtje, kulem esenje ire luâk siâ magaŋdere kulemgoâp. Dâ biken ire âmâ nunak kulemgoân aregât bât tiripne humo ekmâ hin dâwei. Bunje kulem ire âmâ Pauloqe kulemgoep. ¹²Yuda luâk hâkyeje gâi aŋgijet dâmai arekje luâk âmbâle hârokje nenebkiâ âgâk dâm hâkyeje gâiŋjet dâmai. Akto areâk bo. Yuda siânbajje nenguwâirâm Yesu lâwinân moep aregât hamep akmâ Anutuje dosayenje bo akyenjîap dâmap aregât den bo makyenjim hâkyeje gâi gâigâlâk makyenjimai. ¹³Akto luâk are hâkyeje gâiyi gârâmâ den kârikje bo lokomai aregât Galatia hânân gâtje hâkyeje gâienje galalupnennejande nenekmâ kotnenje mem agatbairâm aregât ye hâwâtyekmai. ¹⁴Dâ nâmâ kotne mem agatbaigât bo nângân aregât nâmâ hin nângân. Humonenje Yesu Kristo lâwinân kombiâ moep aregâlâk nângâre humo akmap. Yâkgât akmâ hânân gâtje wan me wanje mendere lâwin parâljân monijep. Akto nâ hainagâk lâwin parâljân hânân wan me wan are moajân. ¹⁵Aregât lâuwâje makbe. Hâkneneje gâi aŋgiyion me Yuda luâk bo manmai arekje bo gâi aŋgiyi are amâ yânje. Dâ Anutuje mem irakje ketugu nenekmap aregâlâk nângâman. ¹⁶Hewum horat ain kinmai dopjân yeŋgâlân biwi limbâp hâtikom yembiâp. Akto Anutuje ikiŋe kâmot Israe bunje nengâlân olowâk malâk.

¹⁷Galalupne nâmâ Yesugât hoŋ bawa bunje agajmâ hâk hilâlâm humo nângâm aregât hâknân panda tatâp aregât luâk siâŋe mem ge katnekbiapgât dop bo tatâp.

¹⁸Galalupne, Kembunenje Yesu Kristogât han kalemjje âlepjande hanyenjân yem âgâwiâp. A bundâk.